

УДК: 821.111:82.09“19/20”

Шереметьєва Вікторія
(Запоріжжя)

Рецепція творчості Ф. Сідні в зарубіжному та вітчизняному літературознавстві кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Останнім часом, у зв'язку з пошуками нових методологічних шляхів вивчення культури Відродження, ренесансні тексти дедалі частіше переосмислюються з позицій культурної поліфонії. Розглядаючи загальні зміни у потрактуванні ренесансних творів, що зумовлені поширенням низки новітніх, здебільшого матеріалістично-спрямованих методологій в сучасному літературознавстві, авторка наголошує на головній небезпеці такого аналізу: дослідження унікальних особливостей окремого літературного твору часто підміняється прискіпливим описом соціокультурного контексту взагалі. У статті представлено огляд останніх зарубіжних та вітчизняних тенденцій у дослідженні творчості відомого англійського письменника елизаветинської доби сера Ф. Сідні (1554-1586). У фокус особливої уваги потрапляють причини неоднорідності наукового інтересу до цієї постаті з боку вітчизняних та зарубіжних дослідників. Аналіз основних положень англо-американських фундаментальних досліджень кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст., присвячених творчому доробку цього письменника, свідчить про певні зміни в рецепції його творчості. Зокрема, в монографіях Б. Уордена, А. Стюарта, Р. Стіллена, Р. Хільєра філософські, політичні й релігійні переконання Ф. Сідні та їхній вплив на формування його репутації як «ідеального придворного» висувуються на перший план, тоді як новаторським здобуткам у мистецтві слова відводиться роль присмного доповнення. Особливістю візії творчості Ф. Сідні на теренах колишнього Радянського Союзу є те, що поодинокі згадки про нього в контексті вивчення історії англійської літератури епохи Відродження тяжіють до фрагментарності, поверхневості та побіжно розкривають лише окремі аспекти творчості письменника. Перші російсько- та україномовні розвідки, присвячені більш

III. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

грунтовному вивченню його доробку, з'явилися у 80-х роках ХХ ст. та зазнали якісної трансформації з точки зору постмодернового повороту в питанні критичної інтерпретації вже на початку ХХІ ст. У статті пропонується авторська візія причин недостатньої уваги з боку українських літературознавців до цього легендарного автора англійського Ренесансу, а також наголошується на необхідності заповнення цієї лакуни новими розвідками.

Ключові слова: Ф. Сідні, новітні літературознавчі методології, соціокультурний контекст, рецепція творчості, міждисциплінарність.

Творчість Філіпа Сідні – одного з найяскравіших представників елізаветинської доби – завжди була і незмінно залишається у полемічній площині західного літературознавства. Мало хто з авторів англійського Ренесансу (за винятком, мабуть, лише Шекспіра) може порівнятися з ним за чисельністю бібліографічних джерел англійської критики, яка двадцять років тому вже нараховувала майже 2850 найменувань, включаючи як видання власне його творів, так і різноманітні розвідки, присвячені цьому легендарному державному діячеві¹. В останнє двадцятиріччя кількість наукових публікацій у західному літературознавстві, що фокусують увагу на вивченні спадщини цього видатного елізаветинця, продовжує неухильно зростати. При цьому ракурс досліджень його літературних текстів, що були написані в «ранній Новий час» (Early Modern Age), суттєво змінюється, демонструючи властивий літературознавчим студіям сьогодення постмодерновий поворот у питанні критичної інтерпретації. Твори Ф. Сідні в західній науці «перепрочитуються» та переосмислюються з позицій культурної поліфонії, тобто здатності будь-якого тексту як особливої мікроскопічної копії «образного Всесвіту» (термін

¹ *Stump D.V., Dees J.S., Hunter C.S. Sir Philip Sidney: An Annotated Bibliography of Texts and Criticism (1554–1984).* – N.Y.; Oxford : G. K. Hall, Maxwell Macmillan International, 1994.

американського антрополога К. Гірца) до вбирання багатоманітного соціокультурного контексту.

Розглядаючи загальні зміни у потрактуванні ренесансних творів, доцільним та **актуальним** видається й огляд останніх зарубіжних та вітчизняних тенденцій у дослідженні творчості окремого представника цієї епохи – Ф. Сідні. Таким чином, **мета** цієї статті полягає в осмисленні та системному аналізі рецепції творчості цього ренесансного автора сучасною вітчизняною та зарубіжною критикою. **Об'єктом** аналізу постають англо-американські та вітчизняні фундаментальні дослідження кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст., що присвячені творчому доробку Ф. Сідні.

Стрімке поширення наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. насамперед у західноєвропейській гуманітаристиці, а згодом і у вітчизняній критиці, потужного арсеналу новітніх методів, рецепцій, інтерпретацій, які позиціонують себе як альтернативу пануючим донедавна в традиційному літературознавстві способам потрактування творів, є симптоматичним. Одвічне коливання теоретиків літератури між ідеалістичними та матеріалістичними методологіями, на думку сучасного американського дослідника Д. Гоукса, скінчилося, адже переважна більшість інтелектуалів західного літературознавства демонструють сьогодні методологічну прихильність до матеріалізму². Ця прихильність виявляється, насамперед, ось у чому: будь-які знання конструюються в рамках історично обумовлених автономних культурно-ідеологічних дискурсів, які, в свою чергу, якраз і виступають першорядним об'єктом концентрації уваги «матеріалістично спрямованого»

² *Hawkes D. Against materialism in Literary Theory // The Return of Theory in Early Modern English Studies: Tarrying with the Subjunctive / eds. Paul Cefalu and Bryan Reynolds. – Houndmills, Basingstoke, UK : Palgrave Macmillan, 2011. – P. 237-257.*

III. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

літературного критика. Залучаючи чималі надбання в сфері екстрафілологічних міждисциплінарних теорій (культурологічних, соціологічних, філософсько-антропологічних, психологічних і т. ін.), літературознавці, здебільшого, використовують їх як своєрідну точку відліку в своїх інтелектуальних міркуваннях.

Як думається, дослідження зарубіжних сіднізнавців останніх десятиліть якраз і демонструють такий постнекласичний поворот до проблеми «розуміння» культурних смислів, носіями яких є «поліфонічні знаково-символічні комплекси (тексти)». Власне, під «текстом» в теорії літератури тепер часто розуміють «будь-які культурні артефакти чи дискурсивні практики, які підлягають семантичній та інтертекстуальній інтерпретації, адже несуть відбиток ментальності, картини світу, ціннісних смислів та архетипів відповідної культури»³.

Головною загрозою на шляху літературознавця, що обирає для себе шлях новітніх методологій, які в першу чергу надають перевагу «контексту», а не «тексту», є небезпека підміни дослідження особливостей конкретного літературного твору загальним дослідженням культурних реалій. Саме про таку загрозу говорить авторитетний англійський літературознавець А. Гемільтон у статті «Відродження наукових досліджень англійського Відродження».⁴ Дедалі частіше використання терміну «Early Modern Epoch» (епоха ранньої сучасності) замість

³ Більченко Є.В. Культурологічна парадигма соціогуманітарного знання як мікромодель міждисциплінарної комунікації: проблема предмета і методу // Простір гуманітарної комунікації : трансформація академічного дискурсу : матеріали учасників II Міжнар. наук.-практ. конференції, 23–25 жовтня 2009 р. / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова ; упоряд. : В.Л. Хромець, А.Е. Дробович ; ред.: К. Рассудіна, І. Скінтей. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – С. 104-117.

⁴ Hamilton A.C. The Renaissance of the study of the English literary Renaissance // English literary Renaissance. – L., 1995. – Vol. 25. – № 3. – P. 372-387.

«Ренесанс» також створює прецедент штучного «підлаштування» специфічних ознак історико-культурних епох минулого під вимоги новітнього категоріального апарату. Як і А. Гемільтон, інша дослідниця ренесансної культури А. Петтерсон вважає, що опозиція літературознавство/історія є лише прикладом різних методологічних принципів, якими керуються історики літератури в своєму дослідженні. Ті, хто вболіває за «чисте» мистецтво, як правило романтики та представники «старої школи», акцентують увагу на вивченні італійського культурного компоненту в англійській ренесансній літературі. Інші ж, головним чином емпірики та прагматики, наполягають на переакцентуванні наукових досліджень шляхом збагачення власне літературознавчої проблематики питаннями психології, соціології, політології, філософії та ін. суміжних наук.

Репрезентативним в плані розширення методологічних горизонтів у потрактуванні спадщини Ф. Сідні в зарубіжному літературознавстві є обговорення монографії англійського літературознавця Б. Вордена «Голос добродетності: «Аркадія» Ф. Сідні та елизаветинська політика»⁵ на 33-му Міжнародному Конгресі дослідників-медієвістів (1998 р.), в якому брали участь відомі літературознавці Р. Стілмен, В. Скреткович, Р. Куїн та сам Б. Ворден. Дискусія згодом була опублікована на сторінках авторитетного наукового видання «The Sidney Journal», заснованого Товариством Сідні (The Sidney Society), що спеціалізується на дослідженнях, присвячених життю і творчості сіднівого кола⁶.

⁵ Worden B. The sound of virtue: Sidney's "Arcadia" and Elizabethan politics. – New Haven; L. : Univ. Press, 1996. – 406 p.

⁶ A Discussion of Blair Worden's "The Sound of Virtue: Philip Sidney's Arcadia and Elizabethan Politics". – Sponsored by "Sidney Journal". – Held at the 33rd International Congress on Medieval Studies, Western Michigan University, May, 8, 1998 // Sidney Journal. – 1998. – V. 16. – № 1. – P. 36-56.

III. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

Показово, що ця полеміка стала віддзеркаленням не лише чергового сплеску наукового інтересу до творчості Ф. Сідні, а й ширше відображенням загальної ситуації, що склалася на той час у літературознавстві в зв'язку з пошуками нових методологічних шляхів вивчення ренесансної культури. Об'єктом дослідження Б. Ворден обирає так звану «Стару Аркадію», оскільки ця версія, на думку дослідника, легше піддається «розкодовуванню» з точки зору політичних альянсів на реальні історичні події та постаті. Власне, основним завданням своєї роботи він проголошує «встановлення зв'язків між «Аркадією» та політичними переконаннями Ф. Сідні і його друзів, а також розгляд тієї особливої мови, якою ці переконання були висловлені»⁷. На думку Б. Вордена, дата написання роману (1577–1578) не випадково співпадає з часом політичної кризи в Англії. Це свідчить про те, що для Ф. Сідні політична тематика була тим стрижнем, який об'єднує сюжетні лінії, політичну й любовну проблематику та визначає філософську цільність роману.

Учасники дискусії досить критично поставилися до поглядів Б. Вордена. Так, Р. Куїн вказує на надмірний англоцентризм монографії, а також на брак уваги автора до континентальних контактів Ф. Сідні, які, безумовно, також мали неабиякий вплив на становлення політичних поглядів письменника⁸. Р. Стілмен закидає автору суб'єктивність та упередженість у пошуках аналогій між реаліями єлизаветинської Англії та подіями «Старої Аркадії». Ці аналогії дуже часто залежать від індивідуальних пристрастей Б. Вордена і взагалі суперечать основним принципам словесного мистецтва, які Ф. Сідні

⁷ Worden B. The sound of virtue: Sidney's "Arcadia" and Elizabethan politics. – New Haven; L. : Univ. Press, 1996. – P. XX.

⁸ A Discussion of Blair Worden's "The Sound of Virtue: Philip Sidney's Arcadia and Elizabethan Politics". – Sponsored by "Sidney Journal". – Held at the 33rd International Congress on Medieval Studies, Western Michigan University, May, 8, 1998 // Sidney Journal. – 1998. – V. 16. – № 1. – P. 46-47.

проголошує в «Захисті Поезії»: на відміну від історика, який спирається лише на факти, поет зі своєю силою уяви може так представити історію, що вона спонукатиме людину творити добро. А тому, на думку Р. Стіллена, правитель «Старої Аркадії» Базилій не є аналогією ані королеви Єлизавети, ані Марії Стюарт, ані Рудольфа II, а представляє типовий образ нерозумного монарха⁹.

На початку ХХІ ст. в англо-американському літературознавстві з'являються одразу декілька фундаментальних досліджень, присвячених рецепції Ф. Сідні не тільки і не скільки, як поета, а скоріше як видатного політичного діяча часів Ренесансу, як уособлення тогочасного національного ідеалу воїна, політика, чоловіка.

Монографія відомого літературознавця, нині професора Колумбійського університету А. Стюарта «Філіп Сідні: подвійне життя» (2000) є яскравим прикладом такої біографії елизаветинця «на новий лад»¹⁰. Назва книги «подвійне життя» не є прямою вказівкою на двоїстість суспільних ролей поет/придворний, як може здаватися на перший погляд. «Подвійність» життя Ф. Сідні, за А. Стюартом, полягає у парадоксальній розбіжності між тим, який колосальний вплив та величезну репутацію мали філософсько-політичні погляди цього придворного на континенті та майже повним нівелюванням його заслуг у рідній Англії. Будучи уособленням елизаветинського рицарства, квінтесенцією англійськості та одним із ідейних натхненників створення європейської протестантської ліги, Ф. Сідні, на думку автора дослідження, залишається незаслужено невизнаною фігурою англійського двору через надмірну підозрілість та обережність королеви Єлизавети. Втім, повністю

⁹ Ibid. – P. 42-44.

¹⁰ Stewart A. Philip Sidney: A Double Life. – L. : Chatto & Windus, 2000. – 400 p.

III. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

зосереджуючи увагу на історико-культурному контексті ренесансної Європи XVI ст., дослідник досить поверхнево торкається власне літературних здобутків Ф. Сідні, зупиняючись, зокрема, лише на проблемі автобіографічності сонетарію «Астрофіл і Стелла».

У 2008 р. опубліковано монографію, за авторством визнаного серед колег-сіднінавців літературознавця Р. Стіллена «Філіп Сідні та поетика ренесансного космополітизму»¹¹. Професор Р. Стіллен висуває свіжу гіпотезу про те, що літературно-критичні погляди, викладені Ф. Сідні в його «Захисті поезії», були результатом впливу на формування світоглядних засад молодого письменника ідей Філіпа Меланхтона (1497–1560), німецького гуманіста, теолога, педагога та євангелічного реформатора, сподвижника Мартіна Лютера. Саме «філіпістський гуманізм» Ф. Сідні став фундаментом його політичних, релігійних та літературних переконань, згідно з якими, поезія була тією унікальною автономною формою суспільного знання, яка спроможна здійснити культурну реформацію соціального устрою.

Інший авторитетний англійський ренесансознавець Р. Гільер пропонує власний погляд на причини постійного наукового інтересу до постаті Ф. Сідні протягом більш, ніж 450 років. У своїй фундаментальній розвідці з промовистою назвою «Сер Філіп Сідні: культурна ікона» (2010), професор Р. Гільер доводить, що бездоганна репутація Ф. Сідні в англійській культурній традиції ґрунтується на багатогранності та різноплановості його натури, яка, безумовно, виділяла цього придворного серед багатьох талановитих сучасників. Навіть у часи, коли його твори майже не користувалися популярністю,

¹¹ *Stillman R.E. Philip Sidney and the Poetics of Renaissance Cosmopolitanism. Aldershot : Ashgate, 2008. – 266 p.*

Ф. Сідні залишався взірцем національної самосвідомості та яскравою фігурою в історії англійського Ренесансу.

На жаль, ситуація у радянському, а надалі і в українському літературознавстві виглядає прямо протилежною. Як це не парадоксально, але доводиться констатувати непропорційно малу увагу вітчизняної літературознавчої науки до творів Ф. Сідні по відношенню до їхнього реального впливу на англійський літературний та культурний процес другої половини XVI ст.

Огляд нечисленних сіднізнавчих розвідок, що з'явилися на теренах колишнього Радянського Союзу, на жаль, свідчить про їхню фрагментарність, поверховість та тенденцію до висвітлення лише окремих аспектів творчості письменника. В радянському літературознавстві панували методи «вульгарного соціологізму», діалектичного матеріалізму та історизму, згідно з якими, «буття визначає свідомість», а отже літературна творчість є історично, соціально та економічно обумовленою. Така традиціоналістська літературознавча модель передбачала апріорне накладання загальної теорії та генералізованих схем на літературні тексти окремої епохи. Незважаючи на вагомий внесок радянського літературознавства у теорію літератури (науковці узагальнювали та виокремлювали типові закономірності літературного процесу в діахронічному аспекті, систематизували літературознавчі категорії та вивіряли термінологію), такий підхід нерідко грішив штучним нав'язуванням поетиці та естетиці письменника «необхідних» для тих часів ідеологічно вивірених імплікацій. Іншими словами, інтерпретація творчої спадщини письменника з самого початку обмежувалася рамками жанрів, стилів, напрямків, визнаних в цей період панівними. На жаль, так сталося і з творчим доробком Ф. Сідні, якого російськомовна традиція 70–90-х років XX ст., як правило, лише побіжно згадувала на

III. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

сторінках енциклопедій, підручників чи антологій з історії англійської літератури¹². Опора на критичну традицію та інерційне сприйняття Ф. Сідні лише як автора роману, написаного у пишномовному стилі в дусі наслідування італійських та іспанських пасторальних романів, стало головною проблемою вітчизняного сіднізнавчого дискурсу.

Причиною того, що творчість цього блискучого майстра словесності залишається лакуною сучасного українського літературознавства, є також і майже повна відсутність перекладів його лірики та романів на пострадянському просторі.

Українському читацькому загалу творчий доробок Ф. Сідні став доступним завдяки трьом російськомовним перекладам його літературно-критичного трактату «Захист поезії», які один за одним вийшли на початку 80-х років ХХ ст. і надалі залишаються єдиними «офіційними» виданнями творів Ф. Сідні на пострадянському просторі. Першим за хронологією був переклад В. Олейника для серії «Літературні маніфести»¹³, далі – переклад зі вступною статтею В. Муравйова, надрукований у другому томі «Естетики ренесансу» (1981)¹⁴, і нарешті, видання «Астрофіла і Стелли» та «Захисту поезії» за редакцією Л. Володарської, що вийшло у серії «Літературні пам'ятники» у 1982 р.¹⁵ Однак, як справедливо відзначив І.О. Шайтанов,

¹² Аникин Г.В., Михальская Н.П. История английской литературы. – М. : Высшая школа, 1985. – 431 с.; Шаповалова М.С., Рубанова Г.Л., Моторный В.А. История зарубежной литературы. – Львів : Світ, 1993. – С. 233.

¹³ Сидни Ф. Защита Поэзии / Пер. В.Т. Олейника // Литературные манифесты западноевропейских классицистов / Общ. ред. Н.П. Козловой. – М. : Из-во Московского университета, 1980. – С. 133-173.

¹⁴ Сидней Ф. Оправдание поэзии, известное также под заглавием "Защита стихотворства" / Пер. В. Муравьева // Эстетика Ренессанса. – М. : Искусство, 1981. – Т. 2. – С. 271-308.

¹⁵ Сидни Ф. Астрофил и Стелла. Защита Поэзии. – М. : Наука, 1982.

останній переклад хоча й «закрив позицію в плані видання серії, але залишає читача (якщо такий знайдеться) здивованим щодо того, чим забезпечені велич та слава цього класика»¹⁶.

Як думається, причиною такої «непопулярності» на пострадянському просторі творчого доробку Ф. Сідні є те, що й досі не здійснено перекладу жодної з версій роману «Аркадія» ані російською, ані українською мовами. Це, безумовно, не може сприяти популяризуванню творчого доробку Ф. Сідні, як в наукових колах вітчизняної літературознавчої критики, так і серед широкого читацького загалу.

Іншим фактором могло бути й те, що духовно і концептуально словесність елизаветинської епохи була набагато вишуканішою та філіграннішою, аніж це було дозволено показати свого часу радянським дослідникам та перекладачам. Причина полягає у притаманній тогочасній поезії дивній рівновазі між світським та духовним, у тісному переплетінні щоденного досвіду з життям, у відчутті єдиного начала, а відтак, у певній метафізичності всього словесного мистецтва епохи.

Значний пласт фундаментальних досліджень та якісних дискусій західного сіднізнавства довгий час залишалися на периферії вітчизняної гуманітаристики. Однак в останні тридцять років прослідковується позитивна тенденція якісного зсуву у пострадянській рецепції творчих здобутків цього автора. Першими фундаментальними розвідками в цьому напрямку стають дисертаційні дослідження Л.І. Володарської (1984) та Л.Р. Нікіфорової (1988)¹⁷. Перше з них

¹⁶ *Шайтанов И.* Переводим ли Пушкин? Перевод как компаративная проблема // Вопросы литературы. 2009. – № 2. – С. 25.

¹⁷ *Володарская Л.И.* Поэтическое искусство Филипа Сидни: Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – М.: МГПИ, 1979. – 187 с.; *Никифорова Л.Р.* Проблема жанровой природы

III. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

присвячене новаторству Сідні-романіста, Сідні-поета та Сідні-критика, а також його внеску в становлення відповідно жанрів роману, сонету та літературно-критичного трактату. Л.І. Володарська відзначає зв'язок сонетного циклу «Астрофіл і Стелла» з теоретичними положеннями «Захисту поезії», прослідковуючи втілення теоретичних поглядів автора на «практичному» літературному матеріалі.

Детальний компаративний аналіз жанрових модифікацій пасторального та лицарського романів у «Старій...» та «Новій Аркадії» Ф. Сідні, що представлений у дисертації Л.Р. Нікіфорової, заслуговує на особливу увагу. З одного боку, такий ракурс постановки проблеми дозволив дослідниці зіставити жанрові типи англійського пізньоренесансного роману взагалі, з іншого – виділити традиційні й новаторські риси авторського художнього стилю. Безперечною заслугою Л.Р. Нікіфорової є значний за обсягом бібліографічний додаток до дисертації, в якому міститься огляд як зарубіжних, так і вітчизняних джерел, де згадується Ф. Сідні.

Окремі аспекти поетики творчості цього ренесансного автора висвітлюються в дослідженнях Л.В. Привалової, В.Т. Олейнік, А.Н. Горбунова, Л.Я. Потьомкіної¹⁸.

Невипадковим є сплеск наукового інтересу до фігури Ф. Сідні в Росії саме на зламі тисячоліть, коли зміни в науковій гуманітарній парадигмі нарешті спричинили

"Старой" и "Новой Аркадии" / Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – М., Днепропетровск, 1988.

¹⁸ Привалова Л.П. Основные жанровые модификации английского романа последней трети XVI века. Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук – М., 1988; Олейник В.Т. Комментарий к английскому разделу // Литературные манифесты западноевропейских классицистов / Под ред. Н.П. Козловой. – М.: Изд-во Московского университета, 1980. – С. 530-543; Горбунов А.Н. Джонн Донн и английская поэзия XVI-XVII веков. – М.: Изд-во МГУ, 1993; Потьомкіна Л.Я. До питання про жанрову природу романів Ф.Сідні // Ренесансні студії. – Вип. 2. – Запоріжжя : ЗДУ, 1998. – С. 108-115.

довгоочікувану відмову від ізоляціоністських поглядів колишнього радянського літературознавства на користь розширення горизонтів дослідження за рахунок залучення сучасних новітніх методологій. І в цьому відношенні пізній Ренесанс як культура синтезу та еkleктики є одночасно і цікавим предметом історико-літературного дослідження, і благодатним ґрунтом для критичного переосмислення культурних канонів сучасного глобалізованого простору.

На початку ХХІ ст. в російськомовній науці з'явилося два дисертаційних дослідження, присвячених роману Ф. Сідні «Нова Аркадія»¹⁹. Прикметно, що обидва вони виконані саме в руслі сучасних методологій «вписування» тексту роману в загальну парадигму елизаветинської культури. Однак ракурси досліджень відрізняються. С.В. Чаплін здійснює спробу уточнити і конкретизувати власне естетичний аспект створення роману в контексті англійської та загалом європейської літературної теорії. Це й визначає винесення проблеми літературного самосвідомості епохи в назву його дослідження. У свою чергу, В.О. Мусвік у дослідженні художнього тексту епохи Ренесансу констатує необхідність поєднання літературознавства, історії та культурології через притаманний європейській тогочасній культурі особливий «синтетизм» і синкретизм різних наукових дисциплін та видів мистецтва. Дослідниця доходить висновку, що Сідні, спираючись на аристотелівське уявлення про правдивість та імітацію як типизацію, ставить літературу, яка створює образи на

¹⁹ Мусвик В.А. "Новая Аркадия" Ф. Сидни в контексте культуры рубежа XVI–XVII вв.: диссертация ... кандидата филологических наук: 10.01.05. – Москва, 2000. – 331 с.; Чаплин С.В. Роман Ф. Сидни "Аркадия" в контексте литературного самосознания английского Ренессанса: диссертация ... канд. филологических наук: 10.01.03. – Ростов-на-Дону, 2002. – 203 с.

III. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

основі якихось першоідей, вище за історію, яка описує недосконалу дійсність.

Як бачимо, арістотелівська опозиція поет/історик залишається актуальною не лише для епохи Ф. Сідні, а й для сучасного академічного літературознавства. Попри падіння будь-яких ідеологічних заборон, у сучасній українській науці й по сьогодні бракує ґрунтовних праць, де увазі читачів пропонувалося б комплексне дослідження всього творчого доробку Ф. Сідні. Щоправда, це свідчить лише про необхідність заповнення цієї лакуни у вітчизняному літературознавстві, і жодною мірою не применшує вартості того значного внеску в становлення англійської національної літератури, що був здійснений цим майстерним письменником, талановитим теоретиком мистецтва та популярним придворним королеви Єлизавети, який тривалий час задавав моду як у манерах поведінки, так і у царині красного письменства англійського Ренесансу.